

Vergaderjaar 2008–2009

31 817

Samenvoeging van de gemeenten Helden, Kessel, Maasbree en Meijel

Nr. 3

Het advies van de Raad van State wordt niet openbaar gemaakt, omdat het zonder meer instemmend luidt (artikel 25a, vierde lid, onderdeel b, van de Wet op de Raad van State).

MEMORIE VAN TOELICHTING

1. Inleiding

Dit voorstel betreft de vrijwillige samenvoeging van de gemeenten Helden, Kessel, Maasbree en Meijel worden tot de nieuwe gemeente Peel en Maas.

Het herindelingsadvies van 17 juni 2008 betreffende de eerdergenoemde gemeenten is voorzien van een positieve zienswijze van gedeputeerde staten van Limburg. Met dit voorstel wordt het herindelingsadvies ongewijzigd overgenomen. Het herindelingsadvies past goed binnen de uitgangspunten van het beleidskader gemeentelijke herindeling en de afspraken uit het coalitieakkoord.

2. Totstandkoming van het herindelingsadvies en voorgeschiedenis

2.1 Herindelingsbeleid provincie Limburg

De provincie heeft onder andere als taak toe te zien op de kwaliteit van de regionale bestuurlijke organisatie. Naar aanleiding van de uitkomsten van de bestuurskrachtmonitor Noord- en Midden-Limburgse gemeenten heeft de provincie het standpunt ingenomen dat in de regio Noord-Limburg een versterking van de bestuurskracht noodzakelijk is. Een middel hiertoe is de samenvoeging van enkele gemeenten. Op deze wijze kan de bestuurskracht van kwetsbare gemeenten en de regio op een duurzame wijze worden versterkt. Dit zal ertoe leiden dat de randvoorwaarden worden gecreëerd voor transparante en effectieve samenwerking en vermindering van de bestuurlijke drukte in de regio.

Dit standpunt is in november 2007 zowel in een overleg als in een richtinggevende brief aan alle gemeenten in de regio Noord- en Midden-Limburg kenbaar gemaakt. Het college van gedeputeerde staten heeft aangegeven dat de regio gebaat is bij grotere sterke en bestuurskrachtige gemeenten. De doelstelling van de provincie in de regio Noord- en Midden-Limburg is het versterken van de regionale centrumfunctie van de gemeente Venlo met daaromheen vier gelijkwaardige gemeenten met een evenwichtige toedeling van regionale functies.

2.2 De totstandkoming van het herindelingsadvies

De afgelopen jaren is verschillende malen onderzoek verricht naar de samenwerking tussen gemeenten in de regio Peel en Maas. De vier gemeenten werken intensief samen op diverse terreinen zoals sociale zaken, bouw- en woningtoezicht, recreatie en toerisme, onderwijs en gezondheidszorg. Knelpunten in de samenwerking kosten de gemeenten veel energie en frustreren de ambities van de regio. De onvrede over de regionale samenwerking is een belangrijke reden voor de fusie. Op 26 april 2006 hebben de colleges van de vier gemeenten tijdens een gezamenlijke bijeenkomst besloten tot een inventarisatie van de samenwerkingsvormen en het vermogen van de gemeentelijke organisaties om de huidige en toekomstige gemeentelijke opgaven in samenwerking of afzonderlijk uit te voeren. Dit heeft ertoe geleid dat op 6 maart 2007 tijdens de gezamenlijke bijeenkomst van de raden van de vier gemeenten werd besloten om een gebieds- en identiteitsvisie op te stellen en daarnaast een notitie over het gewenste bestuurlijke model met diverse alternatieven.

Op 2 oktober 2007 kozen de raden van Helden, Kessel en Maasbree op basis van de nota weging bestuursmodellen voor de regio Peel en Maas voor samenvoeging van de gemeenten. De gemeenteraad van Meijel koos voor zelfstandigheid. Het college van Meijel heeft vervolgens de gevolgen van dit besluit in kaart gebracht. Er is een onderzoek gepleegd naar de formatieve en financiële consequenties voor een zelfstandig gemeente Meijel en daarnaast heeft het college een toekomstvisie Meijel 2020 in concept opgesteld. Op basis daarvan heeft het college opnieuw het voorstel tot samenvoeging aan de gemeenteraad voorgelegd. Op 10 maart 2008 heeft de gemeenteraad van Meijel alsnog het besluit genomen deel te nemen aan de fusie met Helden, Kessel en Maasbree.

Op 26, 27, en 28 mei 2008 hebben de gemeenteraden van Helden, Kessel, Maasbree en Meijel het herindelingsadvies tot gemeentelijke herindeling van Helden, Kessel, Meijel, Maasbree vastgesteld.

Op 17 juni 2008 hebben gedeputeerde staten van Limburg het herindelingsadvies, voorzien van hun positieve zienswijze, verzonden aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

3. Inhoud van het voorstel

Het voorstel betreft een integrale samenvoeging van de gemeenten Helden, Kessel, Maasbree en Meijel tot de nieuwe gemeente Peel en Maas. De nieuwe gemeente zal ruim 42 000 inwoners hebben op ruim 16 138 ha (per 1 januari 2008 had Helden 19 550 inwoners, Kessel 4280, Meijel 5883 en Maasbree 12 862).

De voorgestelde naamgeving van de nieuwe gemeente is Peel en Maas.

Hierbij kan worden aangetekend dat gemeenten op grond van artikel 158 van de Gemeentewet de bevoegdheid hebben hun naam te wijzigen.

4. Toets aan beleidskader gemeentelijke herindeling en coalitieakkoord

Het kabinet hanteert voor gemeentelijke herindelingen het Beleidskader gemeentelijke herindeling (Kamerstukken II-2002/03, 28 750, nr. 1). Daarnaast vormen de afspraken uit het coalitieakkoord een belangrijk toetsingskader voor de gevoerde Arhi-procedure. In het coalitieakkoord is afgesproken dat herindeling van gemeenten plaatsvindt indien daarvoor voldoende lokaal draagvlak bestaat. De verantwoordelijkheid voor de toetsing daarvan berust bij het provinciebestuur; de wetgever toetst de

voorstellen in principe uitsluitend op het gevolgde proces. Dit voorstel voldoet aan de eisen die daaraan vanuit het Beleidskader gemeentelijke herindelingen en het coalitieakkoord gesteld mogen worden. Dit wordt hieronder nader toegelicht.

4.1 Draagvlak

Bij draagvlak wordt uitgegaan van het bestuurlijke draagvlak in de betrokken gemeenteraden. De betrokken gemeenteraden hebben zich voor deze herindeling uitgesproken, wat duidt op een groot draagvlak. Ook het provinciebestuur van Limburg heeft zich positief uitgesproken over deze herindeling. De wijze van verkenning of organisatie van draagvlak onder de inwoners van de gemeenten is volgens het kabinet de verantwoordelijkheid van de gemeenten zelf. Hiertoe hebben de betrokken gemeenten verschillende activiteiten ontplooid. De gemeenten hebben diverse burgeravonden georganiseerd. In de gemeenten Helden, Kessel en Maasbree bleek uit de reacties een groot draagvlak voor samenvoeging van de gemeenten. In de gemeente Meijel waren de reacties van inwoners wisselend, waarop de gemeenteraad van Meijel aanvankelijk koos voor behoud van zelfstandigheid.

Na de vaststelling van het herindelingsontwerp door de vier gemeenteraden op 10 maart en 17 maart 2008 is het herindelingsontwerp ter inzage gelegd in de betrokken gemeenten. De ontvangen zienswijzen zijn van de buurgemeenten en zijn allen instemmend van aard.

De gemeente Meijel heeft de ter inzage legging van het herindelingsontwerp niet op de gebruikelijke wijze via een aankondiging in het plaatselijk weekblad bekend gemaakt. Op website van de gemeente Meijel heeft wel een aankondiging plaatsgevonden en is tevens het herindelingsontwerp geplaatst. Het gemeentebestuur van Meijel en het provinciebestuur van Limburg onderkennen dit gebrek bij de bekendmaking maar hebben aangegeven dat er naast de ter inzage legging in een eerder stadium voldoende mogelijkheden waren tot inspraak en inbreng voor de inwoners van de gemeente. Op basis van de doorlopen procedure onderschrijf ik de conclusie van het gemeente- en provinciebestuur.

4.2 Bestuurskracht

De samenvoeging is gericht op de ontwikkeling van een bestuurskrachtige gemeente in de regio Noord- en Midden-Limburg, die duurzaam en hoogwaardig de huidige en nieuwe gemeentelijke taken kan vervullen. Deze taken zijn aanzienlijk en gemeentegrensoverschrijdend en vragen om een krachtige positie van de lokale overheid. De nieuwe gemeente zal een krachtigere gesprekspartner zijn in de regio die in staat is om effectiever en efficiënter lokale en regionale plannen tot stand te brengen.

4.3 Interne samenhang, regionale samenhang en evenwicht

Door de samenvoeging ontstaat een landelijke gemeente met verschillende kernen met eigen specifieke karakteristieken. De kernen hebben een sterke cohesie en een sterk verenigingsleven. De inwoners hechten grote waarde aan prettig wonen, werken en recreëren en zijn van mening dat de nieuwe gemeente zich daar uitstekend voor leent. De nieuwe gemeente zal groter, sterker en robuuster zijn en differentiëren in beleid naar schaal zodat regionale, gemeentelijke en dorpsopgaven, ieder op hun eigen niveau, de gewenste ontwikkeling kunnen doormaken. De schaal van de nieuwe gemeente maakt het mogelijk om nieuwe concepten te ontwikkelen teneinde de kwaliteit van de dienstverlening voor de burgers sterk te verbeteren.

De gemeenten Gennep, Helden, Horst aan de Maas, Venlo en Venray werken samen in de regio Venlo. In 2004 heeft het Rijk in de Nota Ruimte de regio Venlo bestempeld tot agrologistiek cluster «Greenport Venlo». Onlangs hebben de deelnemende gemeenten de «Strategische agenda regio Venlo» uitgebracht. De regio Venlo heeft grote economische ambities en wil zich binnen de Technologische Topregio Zuidoost-Nederland positioneren als Greenport Venlo. Daarnaast participeert de gemeente Maasbree in het ontwikkelingsgebied Klavertje 4. Dit ontwikkelingsgebied is bestemd voor grootschalige en technologische ontwikkeling op het terrein van de glastuinbouw. Door de deelname van de gemeenten Helden en Maasbree is de regio Peel en Maas vertegenwoordigd in de samenwerkingsverbanden. De samenvoeging kan beschouwd worden als een versterking van de regionale verhoudingen die goed past binnen het provinciaal beleid voor de bestuurlijke organisatie in de regio en daarnaast zal het leiden tot vermindering van de bestuurlijke drukte.

5. Financiële aspecten

Bij de voorbereiding van het herindelingsadvies hebben gedeputeerde staten een financieel verdiepingsonderzoek uitgevoerd in de gemeenten Helden, Kessel, Maasbree en Meijel. Daaruit blijkt dat de financiële posities van de betrokken gemeenten voldoende tot goed zijn. Bij een gemeentelijke herindeling bieden de huidige financiële posities een degelijke financiële basis voor de nieuw te vormen gemeente Peel en Maas.

Op grond van de bevindingen deel ik de conclusie van het bestuur van de provincie Limburg dat de nieuw te vormen gemeente Peel en Maas financieel levensvatbaar is.

De algemene uitkering uit het gemeentefonds aan de nieuwe gemeente zal volgens de meest recente inzichten € 1 400 000,- lager zijn dan de som van de algemene uitkeringen, die de samenstellende gemeenten in 2010 zonder samenvoeging zouden ontvangen. Dit bedrag is het resultaat van het saldo van negatieve effecten bij de maatstaven «vast bedrag voor iedere gemeente» en «schaalfactor sociale dienst». Deze structurele verlaging kan worden opgevangen door de te verwachten vermindering van de bestuurskosten en andere efficiencyvoordelen van de nieuwe organisatie. De nieuwe gemeente zal bij herindeling per 1 januari 2010 een uitkering ontvangen op grond van de maatstaf herindeling van circa € 8 800 000,-. Dit bedrag wordt gespreid over de eerste vier jaren na de gemeentelijke herindeling betaald, waarbij in het eerste jaar 40% € 3 520 000,- en in de drie volgende jaren telkens 20% € 1 760 000,- tot betaling komt.

6. Overige aspecten

6.1 Inwerkingtreding

De voorgenomen samenvoeging zal naar het streven van het kabinet per 1 januari 2010 effectief kunnen worden. Deze datum sluit aan bij de streefdatum van de provincie en de betrokken gemeenten. Dit wetsvoorstel zal uiterlijk september 2009 in werking moeten treden om tijdig de voorbereidingen te kunnen treffen voor de verkiezingen naar aanleiding van de beoogde gemeentelijke herindeling.

6.2 Verkiezingen

Bij realisering van het streven van gemeentelijke herindeling per 1 januari 2010, zullen in november of december 2009 tussentijdse gemeenteraadsverkiezingen plaatsvinden. De huidige gemeente Helden is op grond van

dit voorstel verantwoordelijk voor de voorbereidingen van deze gemeenteraadsverkiezingen.

De eerstvolgende reguliere verkiezingen vinden plaats op 3 maart 2010. Deze reguliere verkiezingen komen te vervallen omdat de nieuwe gemeenteraad een zittingsperiode van slechts drie maanden zou hebben wanneer in maart 2010 weer verkiezingen moeten worden gehouden. De gemeenteraad die bij de tussentijdse verkiezingen wordt gekozen zal zitting hebben tot maart 2014.

7. Artikelen

In artikel 8 is een bepaling opgenomen die regelt dat de indeling van de veiligheidsregio's in het voorstel voor een Wet veiligheidsregio's, wordt aangepast aan de voorgestelde herindeling. Op het moment van indiening van dit voorstel is nog onduidelijk wanneer dat wetsvoorstel in werking zal treden. Wanneer de Wet veiligheidsregio's voor de datum van herindeling in werking treedt, regelt het eerste lid dat de bijlage bij de Wet veiligheidsregio's wordt aangepast met ingang van de datum van herindeling. Wanneer de Wet veiligheidsregio's in werking treedt na de datum van de herindeling, regelt het tweede lid dat die bijlage wordt aangepast op het moment van de inwerkingtreding van de Wet veiligheidsregio's.

De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
A. Th. B. Bijleveld-Schouten

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.